

Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarına İlişkin Farkındalığının Belirlenmesi: Balıkesir Örneği¹

Determining the Awareness of Local People Regarding Intangible Cultural Heritage Elements: The Case of Balıkesir

Hayriye Duman², Damla Kütüklü³, Cevdet Avcıkurt⁴

Öz

Yerel halkın somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalığının belirlenmesi, bir toplumun kültürel mirasını koruması, yaşatması ve gelecek nesillere aktarması için hayati öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı, Balıkesir'deki yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeylerini ve bu farkındalığın demografik faktörlerle olan ilişkisini incelemektir. Anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, 04 Nisan - 12 Nisan 2024 tarihleri arasında 405 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizi, SPSS yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, cinsiyet, medeni durum, memleket, yaş grubu ve Balıkesir'de yaşama süresi gibi değişkenlerin, somut olmayan kültürel miras farkındalığı üzerinde anlamlı farklılıklara yol açtığını ortaya koymaktadır. Kadınların farkındalık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu, evli bireylerin bekârlara kıyasla daha fazla farkındalık sergilediği, Balıkesir'de doğmuş ve büyümüş bireylerin farkındalık düzeylerinin diğer bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, yaş grupları arasında da farklılıklar bulunmuş; orta yaş ve üzeri bireylerin, gençlere kıyasla somut olmayan kültürel mirasın korunmasına daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir. Balıkesir'de uzun süre yaşamış bireylerin farkındalık düzeyleri, daha kısa süreli ikamet edenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, somut olmayan kültürel mirasın korunmasında demografik değişkenlerin rolünü vurgulamakta ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlamak için toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik stratejilerin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Somut Olmayan Kültürel Miras, Farkındalık, Balıkesir.

Abstract

Determining the awareness of local people regarding intangible cultural heritage elements is of vital importance for a society to protect, preserve and pass on its cultural heritage to future generations. The aim of this study is to examine the awareness levels of local people in Balıkesir regarding intangible cultural heritage and the relationship between this awareness and demographic factors. In the study conducted using the survey method, data were collected from 405 participants between April 04 and April 12, 2024. In the data collection phase of the study, convenience sampling method was used. The data were analyzed using the SPSS program. The research results reveal that variables such as gender, marital status, hometown, age group and duration of residence in Balıkesir lead to significant differences in intangible cultural heritage awareness. It was determined that women's awareness levels were higher than men, married individuals exhibited more awareness compared to singles, and individuals born and raised in Balıkesir had higher awareness levels than other individuals. In addition, differences were found between age groups; it was determined that middle-aged and older individuals gave more importance to the protection of intangible cultural heritage compared to young people. The awareness levels of individuals who have lived in Balıkesir for a long time were found to be higher than those who have resided for a shorter time. These results highlight the role of demographic variables in the protection of intangible cultural heritage and reveal the importance of strategies to raise public awareness to ensure the sustainability of cultural heritage.

Keywords: Local People, Intangible Cultural Heritage, Awareness, Balıkesir.

JEL Codes: M14, Z32, Z39.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Çalışmanın araştırma kısmı Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'nun 03.04.2024 tarih ve 2024/03 sayılı Kararı ile alınan izin doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Submitted: 07 / 10 / 2024

Accepted: 23 / 05 / 2025

¹Bu çalışma, 18-20 Nisan 2024 tarihleri arasında düzenlenen IV. Ulusal Balıkesir Turizm Kongresi kapsamında sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özet bildiri şeklinde yayımlanmıştır.

²Arş. Gör. Dr., Batman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Batman, Türkiye, hayriye.duman@batman.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1605-6418>.

³Bilim Uzmanı, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye, damla_kutuklu@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5717-8606>.

⁴Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğretim Üyesi, Balıkesir, Türkiye, avcıkurt@balikesir.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9169-9763>.

Giriş

Küreselleşme, 1980'li yıllardan itibaren hayatımızda yaygınlaşan ve etkilerini her alanda hissettiren radikal bir değişim rüzgârı olarak kabul edilmektedir. Küreselleşmenin etkisiyle teknoloji gelişmiş ve fiziksel sınırlar azalmıştır. Bu süreç, toplumlarda kültürel çeşitliliğin artmasına yol açarken, etkileşim halindeki kültürler zamanla homojenleşme riskiyle karşı karşıya kalmıştır (Oğuz, 2013). Bu durumu önlemek ve kültürel çeşitliliğin korunarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak için ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli önlemler alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda atılan ilk adımlardan biri, UNESCO tarafından kabul edilen 'Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme, kültürel mirasın korunması yönünde farkındalık yaratarak önemli bir adım atmıştır. Devamında, 1989 yılında "Geleneksel ve Popüler Kültürün Korunması Tavsiye Kararı" kabul edilmiştir.

UNESCO, kültürün korunması yönündeki çalışmalarını sürdürmüş ve zaman içinde maddi olmayan kültürel unsurların öneminin artmasıyla birlikte, 2003 yılında 'Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni imzalamıştır (Kolaç, 2009). Bu sözleşme, maddi ve doğal miras alanlarının korunması gerekliliğinin yanı sıra, somut olmayan unsurların da önemli ve değerli olduğunu ve yaşatılarak korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece, UNESCO'nun çalışmaları kültürel mirasın korunması alanında genişlemiş ve kapsamlı bir yaklaşım benimsenmiştir. Somut olmayan kültürel miras sözleşme kapsamında "Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar" olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 2024). Bu tanım, kültürel mirasın sadece maddi olmayan bileşenlerini değil, aynı zamanda bu bileşenlerin topluluklar tarafından nasıl algılandığını ve yaşatıldığını da kapsamaktadır. Somut olmayan kültürel miras, toplumların sosyal ve kültürel kimliklerinin temel taşlarını oluşturmakta ve bu nedenle UNESCO tarafından korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken değerler arasında kabul edilmektedir. Bu miras, toplumların geçmişleriyle olan bağlarını güçlendirerek kültürel çeşitliliğin ve sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Küreselleşme ve modernleşme süreçlerinde, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, toplumların kimliklerini muhafaza etmeleri ve kültürel çeşitliliğin sürdürülmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin kuzeybatısında konumlanan Balıkesir, geçmişte pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olup, derin bir kültürel mirasa sahip zengin bir bölgedir. Şehrin coğrafi konumu ve tarihsel süreçleri, geniş bir kültürel miras birikimini sağlamıştır. Ancak, Balıkesir'de somut olmayan kültürel mirasın belgelenmesi ve korunmasına ilişkin çalışmaların sınırlı olması, bu alandaki bilgi birikimini kısıtlamaktadır. Özellikle somut olmayan kültürel mirasın yerel halkın günlük yaşamında nasıl yer aldığı, nasıl korunduğu ve geleceğe nasıl aktarıldığı konusunda yeterli veri bulunmamaktadır. Balıkesir gibi kültürel açıdan zengin bir bölgede, somut olmayan kültürel mirasın belgelenmesi ve korunmasına yönelik çalışmaların sınırlı kalması, bu alandaki önemli bir eksikliği gözler önüne sermektedir. Bu doğrultuda, yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi, bölgenin kültürel zenginliğinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından kritik bir önem taşımaktadır. Bu çalışma, Balıkesir'deki yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerini ve bu farkındalığın çeşitli demografik faktörlerle olan ilişkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

1. Balıkesir İli ve Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları

Balıkesir sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikleri, köklü tarihi, zengin yeraltı ve yer üstü kaynakları ile Türkiye'nin önde gelen kentlerinden biri olma özelliğini taşımaktadır. Coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yaptığı bilinmektedir (Uzunçarşılı, 2000). Kentte yaşayan insanların gündelik aktiviteleri, iklim ve coğrafyadan oldukça etkilenmiştir. Diğer taraftan çeşitli etnik grupların bu coğrafyada barınması, kültürel çeşitlilik ve zenginliği beraberinde getirmiştir (Uzunçarşılı, 2000; Aliğaoğlu ve Miroğlu, 2020). Balıkesir, Türkiye'nin UNESCO somut olmayan kültürel mirasına yönelik çalışmalarında da önemli bir konuma sahiptir. Kent, yerel envanterlerin hazırlanması ve kültürel mirasın korunması adına İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Balıkesir Valiliği, Güney Marmara Kalkınma Ajansı ve Büyükşehir Belediyesi gibi kurumlarla iş birliği içinde çalışmalar yürütmektedir. 2024 yılı Mart ayı itibarıyla Balıkesir, somut olmayan kültürel miras unsurları listesinde 3'ü il envanteri olmak üzere toplamda 12 unsur barındırmaktadır. Bu unsurların detayları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterinde Yer Alan Balıkesir Unsur Listesi

Unsurun Adı	Ulusal Envanterdeki Yeri	Unsur Ait Bilgi
Çepni ve Tahtacılar Kamberlik Geleneği	Aşıklık Geleneği	Balıkesir sınırları içinde yaşayan Çepni ve Tahtacılar, Alevi ve Bektaşî kültürünü yansıtan önemli bir etnik topluluktur. Bu topluluklar, geleneksel olarak saz çalma, şiir okuma gibi sanatsal faaliyetleri yüksek oranda cem törenlerinde icra etmektedirler. Bu etkinlikleri gerçekleştiren kişilere genellikle "kamber" adı verilmektedir.
Barana Geleneği	Barana, Sıra Gecesi, Yaren vb. Geleneksel Sohbet Toplantıları	Dursunbey ilçesine bağlı olan bu toplantılar genellikle sonbahar veya kış aylarında düzenlenmekte olup, çeşitli kültürel etkinliklerle zenginleştirilmektedir. Bu toplantılar, genellikle müzik dinletileri, yerel yemeklerin sunumu ve seyirlik oyunlar gibi çeşitli aktivitelerle renklendirilmektedir.
Yağcıbedir Halıları	Halı Dokuma Geleneği	Sındırgı ve Bigadiç ilçelerinde yaşayan Türkmenler tarafından dokunmaktadır. Yağcıbedir halıları, kırmızı, beyaz ve lacivert olmak üzere üç renk taşımakta ve renkler kök boyasından elde edilmektedir. Halılarda bulunan motiflerin, kullanılan renk yoğunluklarının ve hatta bilinçli yapılan hataların bile birer anlamı bulunmaktadır. Çoğunlukla kadınlar tarafından dokunan bu halılar, sevinçleri, hüznüleri, çaresizlikleri, korkuları anlatmanın bir aracı olarak toplumda yer almıştır.
Köy Hayırları	Hayır Geleneği	Köy hayırları Balıkesir köylerinde, nisan, mayıs ve nadiren haziran ayları içerisinde özellikle hafta sonu olarak belirlenen günlerde, kimsenin özellikle davete ihtiyaç duymadığı geleneksel şölenlerdir. Yöresel farklılıklar nedeniyle farklı adlandırmaların yapıldığı bilinmekle birlikte, temelde yemeklerin yendiği, duaların edildiği, belli bir zaman aralığına bağlı olarak gerçekleşen şölenlerdir.
Keçe Yapımı	Keçecilik El Sanatları Geleneği	Keçe yapımı, keçi, koyun tavşan gibi hayvanların yünlerinden bir çeşit kumaş elde edilmesi sürecidir. Hayvan yünlerinin, su, sabun ve ısı aracılığıyla birtakım işlemlerden sonra elde edilmektedir. Bilinen en eski kumaş tabanlı el sanatıdır. Balıkesir Merkez ile Savaştepe İlçesi'ne bağlı Sarıbeyler Beldesi ve bazı dağ köylerinde yapımı sürdürülmektedir.
Zili/Sili	Kilim Dokuma Geleneği	Zili veya sili, iplerin yatay ve dikey çözümler arasında ikiye veya üçer atlatılarak elde edilen bir dokuma türüdür. Düz kirkitli dokuma tekniği ile üretilen zililere, Balıkesir'in dağ köylerinde sıkça rastlanmaktadır. Kullanılan motiflerin adları arasında beyaz tabak, gök tabak, çıyan ayağı, tavuk ayağı ve yedi bala bulunmaktadır. Motif sayısına göre, bu dokumalar genellikle yedi tabaklı veya dokuz tabaklı olarak tasarlanmaktadır. Renk paleti olarak kahverengi, beyaz, kırmızı ve mavi tercih edilmekte olup, siparişler doğrultusunda renk dokusu da değiştirilebilmektedir. Yörede, Kepsut İlçesi'ne bağlı Dedekaşı Köyü, zili dokumaları ile tanınmaktadır.
Gönen İğne Oyası	Oya Sanatı	Balıkesir'e bağlı Gönen ilçesi iğne oyası sanatının en bilinen merkezidir. Burada yapılan oya motifleri "Sepette gül, katlı gül, gelin yelpazesi, gelin tacı, selvi yaprağı, kollu karanfil, kabak çiçeği, zilli maşa, portakal oya vb." olarak adlandırılmaktadır. İşlenen oyalar, hediye, çeyizlik veya süs olarak kullanılmaktadır.
Deve Oyunu	Deve Oyunu	Deve Oyunu, Balıkesir'de doğanın mevsimsel değişimleriyle ilişkili olarak yılın belirli dönemlerinde, özellikle düğünler ve nişanlar gibi çeşitli etkinliklerde sahnelenen, hayvan benzetmelerine dayanan geleneksel bir köy seyirlik oyunudur.
Tülü Kabak	Kız Kaçırma Oyunu	Tülü Kabak oyunu, dericilik mesleğiyle ilişkilendirilen bir köy seyirlik oyunudur. Oyunun çıkışına dair iki ana inanış vardır. İlkine göre, oyun Yunan işgali sırasında dericilerin bu durumu protesto etmek amacıyla işledikleri derileri giyip düşmanı korkutma girişimlerinden doğmuştur. Başka bir inanışa göre, Deve Oyunu, yoksul bir deri kalfasının düğününde, tabakların kendi mesleklerine uygun bir gösteri yapmak istemeleriyle ortaya çıkmıştır. Hayvan derilerini giyerek sahnelenen bu oyun, bir kadının korku nedeniyle çocuğunu düşürmesi olayının ardından düğünlerde icra edilmemiş, yalnızca Balıkesir'in kurtuluş günü olan 6 Eylül kutlamalarında yer almaya başlamıştır.
Şayak-Aba Dokuma	(İl envanteri)	Şayak-Aba, koyun yünü veya yapağı kullanılarak "Çufalık" olarak adlandırılan tezgahlarda dokunan kalın ve kaba bir kumaş türüdür. Bu dokuma tekniği, özellikle Balıkesir'in Balya, Kepsut, Dursunbey ve İvrindi ilçelerindeki kırsal kesimlerde yaygındır ve giysi üretiminde kullanılmaktadır.
Sarıbeyler Seferberlik Çöreği	(İl envanteri)	Savaştepe Sarıbeyleri'nin çöreği, bölgenin en eski özel gün ve kutlamalarında kullanılan geleneksel bir yiyecektir. Bu çörekler, dini bayramlardan birkaç gün önce

		imece usulüyle hazırlanmakta ve komşu ile akrabalara dağıtılmaktadır; bu gelenek "çörekleşme" olarak adlandırılır. Geleneksel uygulamalar çerçevesinde, düğün öncesinde oğlan evinden kız evine, ailenin bütçesine bağlı olarak değişen sayıda (en fazla 100 adet) çörek, hasır sepetler içerisinde törenle ulaştırılır. Kız evi, bu çöreklerin içerisine oğlan evinden gelen helvayı yerleştirerek, düğün davetiyesi (okuntu) olarak akrabalarına dağıtır. Tarihsel açıdan bakıldığında, bu çöreklerin en önemli işlevlerinden biri, uzun süre bayatlamaması ve besleyici özellikleri nedeniyle sefere giden askerler için vazgeçilmez bir yolluk olmasıdır.
Pamukçu Beldesi Erkek Oyunları	(il envanteri)	Pamukçu'da gerçekleştirilen düğünler, bayramlar ve diğer sosyal etkinliklerde "İkili Güvende", "Toplu Güvende" ve "Bengi" adı verilen geleneksel halk oyunları icra edilmektedir. "İkili Güvende" oyunu, iki kişi tarafından oynanan dinamik bir performans olup, iki tarafın savaşçıları arasında en güçlü iki kişinin mücadelesini temsil etmektedir. Oyunun başlamasından önce, müzik eşliğinde "Aldırma" adı verilen kısa bir yürüyüş yapılmakta ve bu yürüyüş, oyunun ritüelistik bir parçası olarak kabul edilmektedir. "Oyuna Alma" aşaması ile oyun başlamaktadır. Oyun, hızlı tempolu dönme ve çökme hareketlerinden oluşmaktadır. Erkeklerin oynadığı bu oyunlarda, zurna, bağlama, klarnet ve davul gibi geleneksel çalgılar kullanılmaktadır. Bu oyunlar, Pamukçu'nun kültürel mirasının önemli bir parçasını oluşturarak, bölgedeki sosyal ve kültürel bağları güçlendirmektedir

Kaynak: Yazarlar tarafından Erol, 2004; Ersal, 2009; Çeliker, 2011; Durmaz, 2012; Atlı, 2017; Duymaz, 2023 çalışmalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur.

Tablo 1'e göre, Balıkesir toplamda 12 somut olmayan kültürel miras unsuru ile listede yer almakta olup, bu unsurlar bölgenin zengin kültürel dokusunu yansıtmaktadır. Hem ulusal hem de il envanterinde bulunan bu unsurlar, Balıkesir'in geleneksel el sanatları, halk oyunları ve mutfak kültürü gibi önemli kültürel değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarmaktadır. Bu unsurlar, Balıkesir'in toplumsal ve kültürel yaşamının zenginliğini ve çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu kültürel miras unsurları, Balıkesir'in tarihini, kimliğini ve geleneklerini yaşatmada ve geleceğe aktarmada büyük bir öneme sahiptir.

2. Kültürel Miras Farkındalığı

Kültürel miras farkındalığı, bireylerin ve toplumların kültürel mirasın değerini, önemini ve korunması gerekliliğini anlaması ve bu bilinci davranışlarına yansıtması sürecidir. Bu farkındalık hem somut hem de somut olmayan kültürel miras unsurlarını kapsamakta ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Kültürel miras farkındalığı, sadece bu mirasın değerini ve korunması gerektiğini anlamakla kalmayıp, aynı zamanda bu bilincin nesilden nesile aktarılmasını sağlamaktadır. Kültürel miras varlıklarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında farkındalığın artırılması kritik bir rol oynamaktadır. Bu farkındalığın belirlenmesi, kültürel mirasın korunması için en etkili yöntemlerden biridir. Farkındalık yaratma süreci, insanların kültürel mirasın neden korunması gerektiğini anlamalarına yardımcı olurken, aynı zamanda bu mirasın gelecekteki nesillere bozulmadan aktarılmasını da güvence altına almaktadır.

Kültürel miras farkındalığı üzerine yapılan araştırmalarda, literatürde özellikle öğrenci gruplarını inceleyen çalışmaların sıkça yer aldığı görülmektedir (Metin, 2010; Dinç, Erdil ve Keçe, 2011; Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Çetin ve Gürgil, 2014; Jaafar, Noor ve Rasoolimanesh, 2014; Akkuş, Karaca ve Polat, 2015; Abdelazim Ahmed, 2017; Barghi vd., 2017; Gürel ve Çetin, 2017; Karaca Yılmaz vd., 2017; Mancı, 2019; Shimray vd., 2019; Bahtiyar Karadeniz, 2020; Kafadar, 2021; Santos, 2021; Cernicova-Buca vd., 2022; Harman Aslan ve Diker, 2023; Niu ve Jin, 2024). Bu tür araştırmalar, genç nesillerin kültürel mirasa yönelik bilinç geliştirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmalar, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında öğrencilerin rolünün ve farkındalığının artırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Literatürde öğrencilere odaklanan araştırmaların yanında, yerel halkı ele alan çalışmalara da yer verilmektedir. Ancak yerel halka yönelik yapılan çalışmaların sayısının sınırlı olduğu gözlemlenmektedir (Shankar ve Swamy, 2013; Akpırınç ve Mancı, 2019; Bal ve Dilek, 2021). Shankar ve Swamy (2013), araştırmalarında kültürel miras farkındalığının kültürel mirasın korunması ve yönetimi için temel bir unsur olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında, farkındalık oluşturma sürecinin zaman gerektirdiğini ve yerel destekle daha etkili hale geldiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, kültürel miras yönetiminde farkındalığın genellikle en bilinen ve üzerinde en çok durulan bileşen olduğunu belirtmişlerdir. Toplumun kültürel mirasa saygı göstermesi ve onu koruması için farkındalığın artırılmasının etkili bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir. Akpırınç ve Mancı (2019) tarafından yapılan çalışmada, yerel halkın genel olarak yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduğu ortaya konulmuştur. Çalışma, tüm paydaşların iş birliğiyle organize edilen etkinliklere yerel halkın katılımının sağlanmasını önermiştir. Ayrıca, farkındalık düzeyini artırmak amacıyla ilköğretim, lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilere şehrin miras unsurlarını içeren derslerin verilmesi tavsiye edilmiştir. Bal ve Dilek (2021)

tarafından yürütülen Diyarbakır'daki kültürel miras farkındalık çalışması ise şehrin zengin kültürel, tarihi ve turistik potansiyeline rağmen, bu unsurların yerel halk arasında yeterince tanıtılmadığını ve pazarlanmadığını ortaya koymuştur. Araştırma, bu eksikliğin kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Diyarbakır'daki kültürel mirasın daha geniş kitlelere etkili bir şekilde tanıtılması ve yerel halkın bu mirasa sahip çıkma konusunda teşvik edilmesi gerektiği önerilmektedir.

Yapılan çalışmalardan da anlaşılabacağı üzere, yerel halkın kültürel miras konusundaki farkındalığını ve tutumlarını anlamak, mirasın korunması ve sürdürülebilirliği için kritik öneme sahiptir. Yerel halkın bu konudaki bilinci ve katılımı, mirasın gelecek nesillere aktarılmasında ve korunmasında büyük rol oynamaktadır. Bu bağlamda, daha fazla yerel halk odaklı araştırma yapılması ve bu çalışmaların sonuçlarının kültürel mirasın yönetimi politikalarına entegrasyonu önem arz etmektedir. Bu tür çalışmalar, toplulukların kültürel mirasa olan bağlılıklarını güçlendirmek ve kültürel değerlerin gelecekte de korunmasını sağlamak için değerli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu çalışmada, yukarıda ele alınan konular çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına bilimsel yanıtlar bulunmaya çalışılmıştır:

1. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, cinsiyet grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, medeni durum grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, yaş grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, eğitim durumu grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, memleket grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörleri, yaşam süresi grupları açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Yöntem

Bu araştırmanın evrenini, 2023 yılı itibarıyla nüfusu 1.273.519 (Wikipedia, 2024) olan Balıkesir ilinde ikamet eden yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde, kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin temel nedeni, hızlı, pratik ve maliyet etkin bir şekilde veri toplanmasını sağlamasıdır. Araştırmada, evrenin heterojen yapıda olduğu varsayılarak ve %95 güven düzeyi esas alınarak örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Çoşkun ve diğerleri (2015: 137) tarafından önerildiği üzere, 384 katılımcıdan veri toplanmasının araştırma için yeterli bir örneklem büyüklüğü sağlayacağı öngörülmüştür. Araştırmanın etik standartlara uygun bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Bu onayın alınmasının ardından, saha çalışması kapsamında veri toplama süreci başlatılmıştır. Araştırma verileri, 04 Nisan - 12 Nisan 2024 tarihleri arasında anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket uygulaması, Balıkesir ili genelinde çeşitli demografik özelliklere sahip katılımcılar üzerinde gerçekleştirilmiş ve toplamda 405 geçerli anket formu elde edilmiştir.

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi ile yürütülmüş olup, verilerin toplanması ve analizi aşamalarında betimsel tarama deseni kullanılmıştır. Betimsel tarama deseni, belirli bir zaman diliminde bir evrenin ya da örneklemin belirli özelliklerini tanımlamayı amaçlayan araştırmalarda tercih edilir (Karakaya, 2012: 59). Bu desende, araştırma katılımcılarının demografik özellikleri ve kültürel miras farkındalık düzeyleri gibi unsurlar derinlemesine ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu üç ana kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısımda, katılımcıların demografik özelliklerine dair altı soru bulunmaktadır. Bu kısımda cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, memleket ve yaşam süresi gibi demografik değişkenler ele alınmıştır. İkinci kısımda, Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal ve İl Envanteri'nde yer alan Balıkesir iline ait unsurların listesi sunulmuş ve yerel halkın bu unsurlar hakkındaki bilgi düzeyinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu bölümde, katılımcıların bu unsurları ne ölçüde bildikleri, hangi kaynaklardan öğrendikleri ve bu bilginin farkındalık düzeylerine nasıl yansıdığı değerlendirilmiştir. Anketin üçüncü kısmında ise "Kültürel Miras Farkındalığı" ölçeği yer almaktadır. Bu ölçek, katılımcıların kültürel miras konusundaki farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Karaca Yılmaz vd. (2017) tarafından oluşturulan bu ölçek, araştırmanın ihtiyaçlarına uygun olarak uyarlanmış ve çalışmaya entegre edilmiştir. Bu bölümde, katılımcıların somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalıkları, bu farkındalığın düzeyi ve bileşenleri incelenmiştir.

Veri analizi işlemleri, SPSS programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analiz sürecinde, öncelikle frekans analizi yapılmış ve katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı incelenmiştir. Aynı zamanda, Balıkesir'deki somut olmayan

kültürel miras unsurlarına ilişkin bilgi düzeyi dağılımı da bu aşamada değerlendirilmiştir. Ardından, açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi, somut olmayan kültürel miras farkındalığına ilişkin ölçeğin temel faktör yapılarının tanımlanması ve bu yapıların altında yatan ilişkilerin ortaya çıkarılması amacıyla tercih edilmiştir. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılık arz edip etmediğini incelemek amacıyla parametrik testler kullanılmıştır. Bu amaçla, Bağımsız Örneklem T-testi ve Tek Yönlü ANOVA testi gibi parametrik testler kullanılarak demografik gruplar arasındaki farklar analiz edilmiştir.

4. Bulgular

Demografik özelliklerin belirlenmesinde cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, memleket ve yaşam süresi değişkenleri kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	170	43,1
	Erkek	224	56,9
Medeni Durum	Evli	227	57,6
	Bekâr	167	42,4
Yaş	18-24	54	13,7
	25-34	76	19,3
	35-44	99	25,1
	45-54	102	25,9
	55 ve üzeri	63	16
Eğitim Durumu	İlköğretim	67	17
	Lise	111	28,2
	Ön lisans	37	9,4
	Lisans	102	25,9
	Lisansüstü	77	19,5
Memleket	Balıkesir	257	65,2
	Balıkesir dışı	137	34,8
Yaşam Süresi	1-10 yıl	97	24,6
	11-20 yıl	36	9,1
	21-30 yıl	57	14,5
	31-40 yıl	72	18,3
	41 yıl ve üzeri	132	33,5

Tablo 2’ye göre katılımcıların %56,9’unun erkek, %57,6’sının evli, %25,9’unun 45-54 yaş aralığında olduğunu ve %28,2’sinin lise mezunu olduğunu göstermektedir. Ayrıca katılımcıların %65,2’sinin memleketinin Balıkesir olduğu, %33,5’inin ise 41 yıl ve üzeri Balıkesir’de yaşadığı görülmektedir. Balıkesir’deki yerel halkın, Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri’nde listelenen unsurlara dair bilgi düzeyine ilişkin veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 3. Balıkesir’deki Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterde Yer Alan Unsur Listesine İlişkin Bilgi Düzeyi

		Hiç Bilmiyorum	Çok Az Bililiyorum	Biraz Bililiyorum	İyi Bililiyorum	Çok İyi Bililiyorum	X
Çepni ve Tahtacılar Kamberlik Geleneği	n	295	45	35	14	5	1,449
	%	74,9	11,4	8,9	3,6	1,3	
Barana Geleneği	n	262	65	37	24	6	1,596
	%	66,5	16,5	9,4	6,1	1,5	
Yağcıbedir Halıları	n	95	62	95	81	61	2,875
	%	24,1	15,7	24,1	20,6	15,5	

Köy Hayırları	n	46	48	82	113	105	3,464
	%	11,7	12,2	20,8	28,7	26,6	
Keçe Yapımı	n	166	88	69	43	28	2,185
	%	42,1	22,3	17,5	10,9	7,1	
Zili/Sili	n	278	40	38	30	8	1,604
	%	70,6	10,2	9,6	7,6	2,0	
Gönen İğne Oyası	n	154	42	65	78	55	2,588
	%	39,1	10,7	16,5	19,8	14,0	
Deve Oyunu	n	80	51	126	71	66	2,979
	%	20,3	12,9	32,0	18,0	16,8	
Tülü Tabak	n	72	17	75	114	116	3,469
	%	18,3	4,3	19,0	28,9	29,4	
Şayak-Aba Dokuma	n	186	59	40	45	64	2,345
	%	47,2	15,0	10,2	11,4	16,2	
Saribeyler Seferberlik Çöreği	n	199	40	40	52	63	2,340
	%	50,5	10,2	10,2	13,2	16,0	
Pamukcu Beldesi Erkek Oyunları	n	180	36	54	53	71	2,489
	%	45,7	9,1	13,7	13,5	18,0	

Tablo 3'te görüldüğü üzere; Tülü Tabak ($\bar{X}=3,469$), Köy Hayırları ($\bar{X}=3,464$), Deve Oyunu ($\bar{X}=2,979$) ve Yağcıbedir Halıları ($\bar{X}=2,875$) yerel halk tarafından daha çok bilinmektedir. En az bilinen somut olmayan kültürel miras unsurları ise Çepni ve Tahtacılar'da Kamberlik Geleneği ($\bar{X}=1,449$), Barana Geleneği ($\bar{X}=1,596$) ve Zili/Sili'dir ($\bar{X}=1,604$).

Yararlanılan ölçeğe ilişkin açıklayıcı faktör analizi değerleri Tablo 4'te yer almaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, beş (beş) boyutlu ve 20 ifadenin yer aldığı bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen boyutlar (i) somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutum, (ii) somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklenti, (iii) somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inanç, (iv) gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi ve (v) Balıkesir'de yaşam memnuniyeti olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin KMO testi 0,786 olarak belirlenmiştir. Bu değer, örneklem verisinin faktör analizi için oldukça uygun olduğunu ve ölçeğin yapısal olarak tutarlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Bartlett Küresellik Testi de ($\chi^2= 6353,650$; $df=190$) $p<0,001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu da ölçeğin faktör yapısının anlamlı olduğunu ve faktörler arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, ölçeğin somut olmayan kültürel miras farkındalığını ölçmede uygun bir araç olduğunu ve elde edilen sonuçların güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Açıklayıcı Faktör Analizine İlişkin Faktör Yükleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans ve Cronbach Alpha Değerleri

Boyutlar ve İfadeler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha Katsayısı
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum		6,047	18,544	,900
Somut olmayan kültürel mirasın korunması önemsizdir/önemlidir.	,918			
Somut olmayan kültürel mirasın korunması gereksizdir/gereklidir.	,909			
Somut olmayan kültürel mirasın korunması düşüncesi olumsuzdur/olumludur.	,870			
Somut olmayan kültürel mirasın korunması faydalı değildir/faydalıdır.	,824			
Somut olmayan kültürel mirasın korunması düşüncesi sıkıcıdır/heyecan vericidir.	,732			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti		3,395	17,873	,886
Yakınlarım benden somut olmayan kültürel mirası korumamı bekler.	,833			
Çevremdeki insanlar, somut olmayan kültürel mirası korumam için beni teşvik eder.	,821			
Çevremdeki insanlar, somut olmayan kültürel mirası korumaz.	,791			
Çevremdeki insanlar, somut olmayan kültürel değerleri korumam gerektiğini düşünür.	,789			
Somut olmayan kültürel mirası koruma konusunda toplumsal baskı hissediyorum.	,788			

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç		2,187	12,867	,790
Somut olmayan kültürel mirası koruyabileceğime dair kendime güvenim var.	,836			
Somut olmayan kültürel mirası koruma kararı benim kontrolüm dışındadır.	,777			
Somut olmayan kültürel mirası korumak tamamen bana bağlıdır.	,754			
Somut olmayan kültürel mirası korumak benim için çok kolay/çok zor	,662			
Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi		1,824	12,804	,919
Bundan sonraki süreçte somut olmayan kültürel mirası korumaya çalışacağım.	,872			
Bundan sonraki süreçte somut olmayan kültürel mirası korumak için çaba göstereceğim.	,868			
Bundan sonraki süreçte somut olmayan kültürel mirası korumayı düşünmüyorum.	,853			
Balıkesir’de Yaşam Memnuniyeti		1,399	12,179	,865
Balıkesir, bir şehirden beklentilerimi karşılıyor.	,901			
Balıkesir’de yaşamaktan hiç memnun değilim/çok memnunum.	,863			
Balıkesir, yaşamayı düşündüğüm ilk 5 şehir içerisinde.	,855			
Açıklanan Toplam Varyans (Total Variance Explained)		74,267		
Toplam Cronbach’s Alpha Güvenirlilik Katsayısı (%)		,843		
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)		,786		
Bartlett Küresellik Testi		Yaklaşık Ki-kare	6353,650	
		df	190	
		Sig. (Anlamlılık)	,000	

Açıklayıcı faktör analizi bulgularına göre, ölçeği meydana getiren beş boyutun toplam varyansı açıklama oranı %74,267’dir. Bununla birlikte ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısının 0,843 olduğu görülmektedir. Söz konusu bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda belirlenen ilk boyut 5 ifadeden oluşmaktadır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum olarak isimlendirilen boyutunun öz değeri 6,047, varyans açıklama oranı %18,544 ve Cronbach alfa katsayısı (α) ,900’dür. İkinci boyut olan beş ifadeden oluşan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti boyutunun özdeğeri 3,395, varyans açıklama oranı %17,873 ve Cronbach alfa katsayısı (α) ,886’dır. Üçüncü boyut olarak 4 ifadeden oluşan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç boyutunun özdeğeri 2,187, varyans açıklama oranı %12,867 ve Cronbach alfa katsayısı (α) ,790’dır. Dördüncü boyut olarak 3 ifadeden oluşan Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi boyutunun özdeğeri 1,824, varyans açıklama oranı %12,804 ve Cronbach alfa katsayısı (α) ,919’dur. Beşinci boyut olarak 3 ifadeden oluşan Balıkesir’de Yaşam Memnuniyeti boyutunun özdeğeri 1,399, varyans açıklama oranı %12,179 ve Cronbach alfa katsayısı (α) ,865’tir. Verilen bilgilere dayanarak, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Farklılık testleri uygulanmadan önce, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Yapılan incelemede, bu değerlerin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu saptanmış (Tabachnick ve Fidell, 2013) ve dolayısıyla verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla parametrik testlerden faydalanılmıştır. Yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ve alt faktörlerin, cinsiyet, medeni durum ve memleket grupları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için t-testinden yararlanılmış ve sonuçlar Tablo 5 ve Tablo 6 ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 5. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Cinsiyetleri Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Cinsiyet	N	X̄	SS	t	p
Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği	1. Kadın	170	4,575	0,344	2,236	0,026
	2. Erkek	224	4,495	0,355		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	1. Kadın	170	4,883	0,274	0,973	0,331
	2. Erkek	224	4,854	0,307		

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	1. Kadın	170	4,478	0,590	-,122	0,903
	2. Erkek	224	4,485	0,523		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	1. Kadın	170	4,038	0,536	0,751	0,453
	2. Erkek	224	3,996	0,549		
Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi	1. Kadın	170	4,700	0,466	2,168	0,031
	2. Erkek	224	4,592	0,504		
Balıkesir'de Yaşam Memnuniyeti	1. Kadın	170	4,033	1,000	2,462	0,014
	2. Erkek	224	3,761	1,142		

Tablo 5'te yer alan veriler, araştırmaya katılan kadın ve erkek yerel halk arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Kadın yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ($\bar{X}=4,575$) erkek yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığından ($\bar{X}=4,495$) daha yüksektir. Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutum, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklenti ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inanç açısından kadın ve erkek yerel halk arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi ($t=2,168$; $p=0,031<0,05$) ve Balıkesir'de yaşam memnuniyeti açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($t=2,462$; $p=0,014<0,05$). Kadın yerel halkın gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi ($\bar{X}=4,700$) ve Balıkesir'de yaşam memnuniyeti ($\bar{X}=4,033$) erkek yerel halktan daha yüksektir.

Tablo 6. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Medeni Durum Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği	Evli	227	4,582	0,322	3,477	0,001
	Bekâr	167	4,459	0,379		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	Evli	227	4,913	0,235	3,735	0,000
	Bekâr	167	4,803	0,348		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	Evli	227	4,524	0,526	1,741	0,082
	Bekâr	167	4,426	0,583		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	Evli	227	4,111	0,533	4,199	0,000
	Bekâr	167	3,883	0,531		
Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi	Evli	227	4,672	0,465	1,596	0,111
	Bekâr	167	4,592	0,521		
Balıkesir'de Yaşam Memnuniyeti	Evli	227	4,013	1,047	2,874	0,004
	Bekâr	167	3,696	1,124		

Tablo 6'da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan evli ve bekâr yerel halk arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından önemli bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Evli yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ($\bar{X}=4,582$) bekâr yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığından ($\bar{X}=4,459$) daha yüksektir. Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklenti ve gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi açısından evli ve bekâr yerel halk arasında

anlamlı bir farklılık bulunmazken, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik tutum ($t=3,735$; $p=0,000<0,05$), somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inanç ($t=4,199$; $p=0,000<0,05$) ve Balıkesir’de yaşam memnuniyeti ($t=2,874$; $p=0,004<0,05$ açısından evli ve bekâr yerel halk arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Evli yerel halkın somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutumu ($\bar{X}=4,913$), somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inancı ($\bar{X}=4,111$) ve Balıkesir’de yaşam memnuniyeti ($\bar{X}=4,013$) bekâr yerel halktan daha yüksektir.

Tablo 7. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Memleket Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Memleket	N	$\bar{X}$	SS	t	P
Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği	Balıkesir	257	4,563	0,327	2,601	0,010
	Balıkesir dışı	137	4,467	0,388		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	Balıkesir	257	4,888	0,267	2,017	0,044
	Balıkesir dışı	137	4,826	0,335		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	Balıkesir	257	4,556	0,491	3,680	0,000
	Balıkesir dışı	137	4,344	0,632		
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	Balıkesir	257	4,063	0,528	2,447	0,015
	Balıkesir dışı	137	3,923	0,562		
Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi	Balıkesir	257	4,670	0,468	1,767	0,078
	Balıkesir dışı	137	4,579	0,527		
Balıkesir’de Yaşam Memnuniyeti	Balıkesir	257	3,859	1,120	-0,476	0,635
	Balıkesir dışı	137	3,914	1,034		

Tablo 7’de yer alan verilere göre, memleketi Balıkesir olan ve Balıkesir dışından gelen yerel halk arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı bakımından önemli bir farklılık gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Memleketi Balıkesir olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığı ($\bar{X}=4,563$) memleketi Balıkesir dışı olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalığından ($\bar{X}=4,467$) daha yüksektir. Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi ve Balıkesir’de yaşam memnuniyeti açısından memleketi Balıkesir ve Balıkesir dışı olan yerel halk arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutum ($t=2,017$; $p=0,044<0,05$), somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik beklenti ($t=3,680$; $p=0,000<0,05$) ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik inanç ($t=2,447$; $p=0,015<0,05$) açısından memleketi Balıkesir ve Balıkesir dışı olan yerel halk arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Memleketi Balıkesir olan yerel halkın somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutumu ($\bar{X}=4,888$), beklentisi ($\bar{X}=4,556$) ve inancı ($\bar{X}=4,063$), memleketi Balıkesir dışı olan yerel halktan daha yüksektir.

Tablo 8. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Yaş Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Yaş	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Tukey
Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği	18-24	54	4,398	0,408	3,080	0,016	3>1 5>1
	25-34	76	4,561	0,373			
	35-44	99	4,571	0,291			
	45-54	102	4,499	0,335			
	55 ve üzeri	63	4,588	0,364			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	18-24	54	4,781	0,369	1,857	0,117	-
	25-34	76	4,884	0,273			
	35-44	99	4,850	0,312			
	45-54	102	4,884	0,277			
	55 ve üzeri	63	4,917	0,223			

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	18-24	54	4,363	0,701	1,171	0,323	-
	25-34	76	4,465	0,568			
	35-44	99	4,525	0,505			
	45-54	102	4,466	0,495			
	55 ve üzeri	63	4,565	0,545			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	18-24	54	3,671	0,455	11,685	0,000	2>1 3>1 3>4 4>1 5>1 5>2 5>4
	25-34	76	3,967	0,487			
	35-44	99	4,156	0,500			
	45-54	102	3,948	0,544			
	55 ve üzeri	63	4,250	0,575			
Gelecekte Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Düşüncesi	18-24	54	4,456	0,572	2,578	0,037	3>1
	25-34	76	4,693	0,486			
	35-44	99	4,703	0,443			
	45-54	102	4,627	0,485			
	55 ve üzeri	63	4,645	0,474			
Balıkesir'de Yaşam Memnuniyeti	18-24	54	3,629	1,090	1,082	0,365	-
	25-34	76	3,956	1,086			
	35-44	99	3,949	1,004			
	45-54	102	3,826	1,130			
	55 ve üzeri	63	3,973	1,155			

Tablo 8 incelendiğinde, yerel halkın yaş grupları arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından dikkate değer bir farklılık olduğu tespit edilmektedir ($F=3,080$; $p=0,016<0,05$). Somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından, yerel halkın hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Tukey testinin sonucunda; 35-44 yaş aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyi ($X=4,571$), 18-24 yaş aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyinden ($X=4,398$) daha yüksektir. 55 ve üzeri yaş aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyi ($X=4,588$), 18-24 yaş aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyinden ($X=4,398$) daha yüksektir.

Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin tutum, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklenti ve Balıkesir'de yaşam memnuniyeti yerel halkın yaş grupları açısından anlamlı farklılık göstermezken, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inanç ve gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi anlamlı farklılık göstermektedir. Tukey testi sonuçlarına göre, 25-34 yaş, 35-44 yaş, 45-54 yaş ve 55 yaş ve üzeri olan yerel halk, 18-24 yaş aralığında olan yerel halka göre somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında daha fazla inanca sahip oldukları belirlenmiştir. 35-44 yaş aralığında olan yerel halkın gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi, 18-24 yaş aralığında olan yerel halktan daha yüksektir.

Tablo 9. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Eğitim Durumu Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	p	Tukey
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Farkındalık Ölçeği	İlköğretim	67	4,597	0,275	1,100	0,356	-
	Lise	111	4,544	0,339			
	Ön lisans	37	4,477	0,411			
	Lisans	102	4,513	0,371			
	Lisansüstü	77	4,4974	0,372			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	İlköğretim	67	4,880	0,253	0,531	0,713	-
	Lise	111	4,893	0,270			
	Ön lisans	37	4,827	0,271			
	Lisans	102	4,851	0,330			
	Lisansüstü	77	4,857	0,319			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	İlköğretim	67	4,597	0,436	2,491	0,043	1>5
	Lise	111	4,536	0,493			
	Ön lisans	37	4,529	0,581			
	Lisans	102	4,437	0,600			
	Lisansüstü	77	4,342	0,618			

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	İlköğretim	67	4,093	0,525	0,734	0,569	-
	Lise	111	4,018	0,552			
	Ön lisans	37	3,925	0,420			
	Lisans	102	3,977	0,548			
	Lisansüstü	77	4,032	0,593			
Gelecekte Olmayan Mirası Düşüncesi	İlköğretim	67	4,751	0,415	1,170	0,324	-
	Lise	111	4,636	0,474			
	Ön lisans	37	4,630	0,476			
	Lisans	102	4,601	0,534			
	Lisansüstü	77	4,597	0,516			
Balıkesir'de Yaşam Memnuniyeti	İlköğretim	67	4,024	1,102	2,298	0,058	-
	Lise	111	3,798	1,139			
	Ön lisans	37	3,549	1,331			
	Lisans	102	3,813	1,034			
	Lisansüstü	77	4,112	0,900			

Tablo 9, yerel halkın eğitim düzeyi grupları arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından önemli bir farklılık olmadığını göstermektedir ($F=1,100$; $p=0,356>0,05$). Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklenti yerel halkın eğitim grupları açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Tukey testinin sonucunda; eğitim düzeyi ilköğretim olan yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin beklenti düzeyi ($X=4,597$), eğitim düzeyi lisansüstü olan yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin beklenti düzeyinden ($X=4,342$) daha yüksektir.

Tablo 10. Yerel Halkın Somut Olmayan Kültürel Miras Farkındalığının Yaşam Süresi Açısından Karşılaştırması

Ölçek ve Faktörleri	Yaşam Süresi	N	X	SS	F	p	Tukey
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Farkındalık Ölçeği	1-10 yıl	97	4,428	0,415	4,047	0,003	3>1
	11-20 yıl	36	4,469	0,353			
	21-30 yıl	57	4,635	0,265			
	31-40 yıl	72	4,572	0,333			
	41 yıl ve üzeri	132	4,551	0,327			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Tutum	1-10 yıl	97	4,781	0,385	4,851	0,001	3>1 5>1
	11-20 yıl	36	4,788	0,370			
	21-30 yıl	57	4,929	0,143			
	31-40 yıl	72	4,863	0,294			
	41 yıl ve üzeri	132	4,925	0,213			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin Beklenti	1-10 yıl	97	4,313	0,644	4,068	0,003	3>1 5>1
	11-20 yıl	36	4,377	0,677			
	21-30 yıl	57	4,589	0,451			
	31-40 yıl	72	4,538	0,501			
	41 yıl ve üzeri	132	4,559	0,479			
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına İlişkin İnanç	1-10 yıl	97	3,896	0,561	2,086	0,082	-
	11-20 yıl	36	3,965	0,548			
	21-30 yıl	57	4,000	0,453			
	31-40 yıl	72	4,066	0,512			
	41 yıl ve üzeri	132	4,092	0,572			
Gelecekte Olmayan Mirası	1-10 yıl	97	4,549	0,554	1,983	0,096	-
	11-20 yıl	36	4,611	0,500			

Düşüncesi	21-30 yıl	57	4,695	0,446			
	31-40 yıl	72	4,750	0,413			
	41 yıl ve üzeri	132	4,626	0,487			
Balıkesir'de Yaşam Memnuniyeti	1-10 yıl	97	3,773	1,055	1,256	0,287	-
	11-20 yıl	36	3,861	1,055			
	21-30 yıl	57	4,140	0,983			
	31-40 yıl	72	3,949	1,177			
	41 yıl ve üzeri	132	3,810	1,115			

Tablo 10 incelendiğinde, somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından, yerel halkın Balıkesir'de yaşam süresi arasında anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir ($F=4,047$; $p=0,003<0,05$). Somut olmayan kültürel miras farkındalığı açısından, yerel halkın hangi yaşam süresi grupları arasında anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmek için Tukey testi yapılmıştır. Tukey testinin sonucunda; yaşam süresi 21-30 yıl aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyi ($\bar{X}=4,635$), yaşam süresi 1-10 yıl aralığında olan yerel halkın somut olmayan kültürel miras farkındalık düzeyinden ($\bar{X}=4,428$) daha yüksektir.

Somut olmayan kültürel miras farkındalığı ölçeğinin alt faktörlerinden olan somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin inanç, gelecekte somut olmayan kültürel mirası koruma düşüncesi ve Balıkesir'de yaşam memnuniyeti yerel halkın yaşam süresi açısından anlamlı farklılık göstermezken, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik tutum ($F=4,851$; $p=0,001<0,05$) ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik beklenti ($F=4,068$; $p=0,003<0,05$) anlamlı farklılık göstermektedir. Tukey testi sonuçlarına göre, yaşam süresi 21-30 yıl ve 41 yıl ve üzeri olan yerel halkın, yaşam süresi 1-10 yıl olan yerel halktan somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin beklentilerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Somut olmayan kültürel miras, toplumsal kimliğin ve kültürel çeşitliliğin temel taşlarından biridir. Bu miras, toplumların kuşaktan kuşağa aktardıkları ritüeller, törenler, bilgi birikimleri, el sanatları, müzik ve dans gibi geleneksel uygulamalardan oluşmaktadır. Somut olmayan kültürel miras, yalnızca bireysel kimliklerin ve topluluk aidiyetinin inşasında değil, aynı zamanda toplumsal uyum ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada da kritik bir role sahiptir. Ayrıca, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği, toplumun farklı kesimlerinde bu mirasa yönelik farkındalık ve duyarlılığın geliştirilmesine bağlıdır. Farklı demografik grupların somut olmayan kültürel mirasa ilişkin algıları ve katkıları, bu mirasın korunması sürecinde önemli değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, Balıkesir'deki yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeyini inceleyerek, cinsiyet, medeni durum, memleket, yaş grupları ve Balıkesir'de yaşama süresi gibi değişkenler arasındaki farkları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma sonucunda, Tülü Tabak, Köy Hayırları, Deve Oyunu ve Yağcıbedir Halıları' nın yerel halk tarafından daha çok bilinirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan Çepni ve Tahtacılar'da Kamberlik Geleneği, Barana Geleneği ve Zili/Sili halı dokuma geleneğinin ise düşük bilinirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Az bilinirliğe sahip SOKÜM unsurlarına yönelik, tanıtım çalışmalarının düzenlenmesi, kültürel aktarımın sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu kapsamda Balıkesir ili özelinde doğrudan SOKÜM unsurlarının bilinirliğine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın literatürdeki eksikliği dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer sonuçlarına bakıldığında yerel halkın somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalığının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kadınların, somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Farkındalığı belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda (Akkuş vd., 2015; Gültekin ve Uysal, 2018; Akpırınç ve Mancı, 2019; Gündüz Alptürke vd., 2021; Soybalı vd., 2022), cinsiyet değişkenine bağlı bir sonuca ulaşılmaması, bu çalışmaya özgün bir katkı sağlamaktadır. Literatürdeki mevcut çalışmaların genel olarak somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalığı belirlemeyi amaçladığı, ancak demografik değişkenlere yeterince odaklanmadığı gözlemlenmektedir. Diğer taraftan bu sonuç, kadınların kültürel mirasa daha fazla duyarlılık gösterdiğini ve bu mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda daha aktif bir rol üstlendiklerini düşündürmektedir. Kadınların bu alandaki farkındalıklarının yüksek olması, toplumsal cinsiyet rollerinin kültürel mirasın korunması üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Ancak, kültürel mirasın sürdürülebilir bir şekilde korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için yalnızca kadınların değil, erkeklerin de bu süreçte aktif bir şekilde yer

alması gerekmektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin kültürel mirasın korunması alanında yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Erkeklerin somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılması süreçlerine daha fazla katılım göstermeleri teşvik edilmelidir. Bu amaçla, erkeklerin katılımını artırmak üzere bilinçlendirme programları, kültürel etkinlikler ve koruma projeleri gibi çeşitli müdahaleler hayata geçirilebilir. Erkeklerin bu süreçlere dâhil edilmesi, kültürel mirasın korunması konusunda toplumun tüm kesimlerinin sorumluluk üstlenmesini ve bu mirasın sürdürülebilir bir şekilde geleceğe taşınmasını sağlayacaktır. Böylelikle, cinsiyetler arası dengenin sağlanması, kültürel mirasın korunmasında daha kapsayıcı ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesine katkı sunacaktır.

Araştırma sonuçlarına göre, evli ve bekâr yerel halk arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığı üzerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Evli bireylerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeyi, bekâr bireylere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, evlilik kurumunun bireylerin kültürel mirasa duyarlılığını artırabileceğini veya evlilik sürecinin kültürel değerlere daha fazla bağlanmayı teşvik edebileceğini düşündürülebilir. Öte yandan, memleket faktörü incelendiğinde, Balıkesir’de doğmuş ve büyümüş bireylerin, memleketi Balıkesir dışı olan bireylere kıyasla somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Karaca vd. (2017) tarafından öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu bağlamda yerel halkın yaşadığı coğrafi bölgeye olan bağlılığının, somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeyini doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir. Coğrafi köken, bireylerin kimlik ve aidiyet duygularını şekillendiren temel unsurlardan biri olarak kabul edilir. Dolayısıyla, memleketi Balıkesir olan bireylerin, bu bölgeye özgü kültürel pratiklere, geleneklere ve değerlere daha derin bir bağlılık geliştirmesi beklenebilir. Bu durum, onların somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını artırarak, yerel kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi konusunda daha aktif bir rol almalarına katkıda bulunabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu yerel halkın yaş grupları arasında somut olmayan kültürel miras farkındalığında dikkate değer farklılıklar bulunduğudur. Orta yaş ve üzeri bireylerin, somut olmayan kültürel mirası koruma ve gelecek nesillere aktarma konusundaki duyarlılıkları daha belirgin olup, bu sürece daha fazla önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum, yaşam deneyimi ve kültürel değerlere olan bağlılığın yaşla birlikte arttığına işaret edebilir. Genç nesillerin kültürel mirasa ilgisini artırmak ve koruma çabalarına katılımlarını teşvik etmek amacıyla, okullarda ve toplum merkezlerinde düzenlenecek eğitim programlarıyla farkındalık oluşturulabilir. Ayrıca, gençlerin somut olmayan kültürel mirasa ilgisini canlı tutmak için geleneksel oyunlar, el sanatları atölyeleri ve hikâye anlatımı gibi etkileşimli etkinlikler düzenlenebilir. Gençlerin bu süreçlere aktif katılımını sağlamak ve onların görüşlerini dikkate alarak yenilikçi koruma stratejileri geliştirmek, kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, yerel halkın Balıkesir’de yaşam süresi ile somut olmayan kültürel miras farkındalığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Balıkesir’de daha uzun süre yaşayan bireylerin, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeylerinin, bu şehirde daha kısa süre yaşayanlara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, uzun süreli yerleşimin bireylerin kültürel mirasla olan bağlarını güçlendirdiğini ve bu mirasa karşı duyarlılıklarını artırdığını göstermektedir. Balıkesir’de uzun süre ikamet eden bireylerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalıklarının artması, yerel kimliğin ve kültürel sürekliliğin korunması açısından kritik bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, yerel topluluğa yönelik eğitim programları, kültürel etkinlikler ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi, kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayabilir. Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması, özellikle uzun yıllar Balıkesir’de yaşamış bireylerin katılımını teşvik ederek, yerel mirasın sürdürülebilirliğine ve gelecek nesillere aktarılmasına yönelik önemli adımlar atılmasına olanak tanıyacaktır. Bu tür müdahaleler, kültürel mirasın korunması sürecinde toplumsal farkındalığı artırarak, yerel halkın daha etkin bir rol üstlenmesini sağlayabilir.

Araştırmanın genel sonuçları ele alındığında somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalığın artırılmasında, bireysel ve toplumsal çabanın son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, yerel yönetimlerin düzenlediği kültürel etkinliklerde somut olmayan kültürel miras unsurlarının tanıtımına yer verilmesi ve yerel halkın bu etkinliklere aktif katılımının teşvik edilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca el sanatları kapsamında değerlendirilen miras unsurların, satışının ve pazarlamasının desteklenerek zanaat ustalarının teşvik edilmesi, genç kuşakların ilgisini artırmak amacıyla çiraklık uygulamalarının yürütülmesi ve desteklenmesi önerilmektedir. Eğitim kurumlarının sunduğu ders içeriklerinde somut olmayan kültürel miras unsurlarına daha fazla yer verilmesi; okul bünyesinde tiyatro, şiir, masal anlatımı gibi etkinliklerde öğrencilerin aktif katılımının sağlanması, bu mirasa yönelik farkındalık ve bilinç düzeyinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Abdelazim Ahmed, T.S. (2017). Assessment of students’ awareness of the national heritage (Case study: The preparatory year students at the University of Hail, Saudi Arabia). *Cogent Social Sciences*, 3(1), 1306202.

- Ablak, S., Dikmenli, Y. & Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 171-186.
- Akkuş, G., Karaca, Ş. & Polat, G. (2015). Miras farkındalığı ve deneyimi: Üniversite öğrencilerine yönelik keşifsel bir çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 71-81.
- Akpirinç, E. & Mancı, A. R. (2019). Yerel halkın kültürel miras farkındalığı ve deneyimi: Şanlıurfa örneği. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2, 245-260.
- Aliağaoğlu, A. & Mirioğlu, G. (2020). Balıkesir kent kimliği. *International Journal of Geography and Geography Education*, (42), 374-399.
- Atlı, S. (2017). Köy seyirlik oyunlarından "deve oyunu" üzerine bir değerlendirme ve Balıkesir-Pamukçu Deve Oyunu. *Journal of Turkish Language and Literature*, 3(2), 16-40.
- Bahtiyar Karadeniz, C. (2020). Assessment for awareness and perception of the cultural heritage of geography students. *Review of International Geographical Education (RIGEO)*, 10(1), 40-64.
- Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. & Kabacık, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin Ordu ilinin doğal ve kültürel turistik çekiciliklerine ilişkin farkındalık ve deneyimleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 667-684.
- Bal, F. & Dilek, S. E. (2021). Yerel halkın kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeyi: Diyarbakır ili örneği. *Mesopotamia Journal of Interdisciplinary Studies*, 1(1), 45-67.
- Barghi, R., Zakaria, Z., Jaafar, M. & Hamzah, A. (2017). Students' awareness and attitudes toward archaeological conservation: Bujang Valley. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 7(1), 48-56.¹⁰
- Cernicova-Buca, M., Pevnaya, M.V., Fedorova, M. & Bystrova, T. (2022). Students' awareness of the local cultural and historical heritage in post-communist regional centers: Yekaterinburg, Gyumri, Timisoara. *Land*, 11, 1443.
- Çeliker, D. (2011). Geçmişten günümüze Türklerde keçecilik ve keçe yapımında yeni teknikler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E*, 1-22.
- Çetin, T. & Gürgil, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin Bartın'ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 255- 274.
- Dinç, E. Erdil, M. & Keçe, M. (2011) Uşak üniversitesi öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 267-285.¹⁴
- Doğdubay, M., Girgin, G.K., Sarioğlu, M., Çevik, S., Yıldırım Saçılık, M., Narin, M. & Saripek, S. (2023). *Geleneksel yemekler*. Editör: Duymaz, A. Balıkesir Somut Olmayan Kültürel Miras Alan Araştırmaları. Balıkesir Valiliği.
- Durmaz, U. (2012). Balıkesir köy seyirlik oyunları üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Erol, M. (2004). Köy Hayatları'nın yapısal ve işlevsel özellikleri üzerine bir inceleme-Gökçalı Köyü örneği-. *TÜBAR*, 16, 111-126.
- Ersal, M. (2009). Alevi cem zâkiriği: Battal Dalkılıç örneği. *Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi*, 1, 188-205.
- Gültekin, N. T & Uysal, M. (2018). Kültürel miras bilinci, farkındalık ve katılım: Taşkale köyü örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 2030-2065.
- Gündüz Alptürker, Ü. İ., Gök, T. & Alptürker, H. (2021). Somut olmayan kültürel miras farkındalığının bilinirlik ve deneyimleme açısından değerlendirilmesi. *Milli Folklor*, 33(132).
- Gürel, D. & Çetin, T. (2017). An Investigation of secondary school 7th grade students' awareness for intangible cultural heritage. *Journal of Education and Practice*, 8(27), 75-84.
- Harman Aslan, E. & Diker, M. (2023). Gençlerin somut kültürel miras farkındalığı: Erasmus+ projesi deneyiminden perspektifler. *Artium*, 11(1), 13-32.
- Jaafar, M., Noor, S. M. & Rasoolimanesh, S. M. (2014). Awareness and willingness for engagement of youth on world heritage site: A Study on Lenggong Archaeological Site. *Asian Social Science*, 10(22), 29-36.
- Kafadar, T. (2021). Cultural heritage in social studies curriculum and cultural heritage awareness of middle school students. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 260-274.

- Karaca Yılmaz, Ş. & Şahbudak, E., Akkuş, G. ve Işkın, M. (2017). Kültürel miras farkındalığı: Cumhuriyet üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9(16), 80-101.
- Karakaya, İ. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Editör: Tanrıöğen, A. Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı.
- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 21(82), 19-31.
- Mancı, A. R. (2019). Üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığı ve deneyimleri: Harran Üniversitesi Örneği-Şanlıurfa. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1164-1177.
- Metin, E. (2010). Tarih bölümü öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. Millî Mücadelede "İstiklal Yolu" ve Çankırı Sempozyumu, 21-23 Ekim 2010, Çankırı.
- Niu, F. & Jin, L. K. (2024). Study on factors influencing university students' awareness of intangible cultural heritage transmission. *Journal of Education and Educational Research*, 7(2), 35-40.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 25(100), 5-13.
- Santos, L. C. (2021). Relationship between students' historical awareness and their appreciation of local cultural heritage. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 2(6), 520-527.
- Shankar, B. & Swamy, C. (2013). Creating awareness for heritage conservation in the city of Mysore: Issues and policies. *International Journal of Modern Engineering Research*, 3, 698-703.
- Shimray, S. R. & Ramaiah, C. K. (2019). Cultural heritage awareness among students of Pondicherry University: A study. *Library Philosophy and Practice*, 1-10.
- Soybalı, H. H., Çoban, E. & Türkoğlu, T. (2022). Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras değerlerine yönelik bilgi, deneyim ve tutumlarının belirlenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 5(2), 161-181.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- UNESCO (2024). <https://ich.unesco.org/en/home> Erişim Tarihi: 10.09.2024.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2000). *Karesi vilayeti tarihçesi*. A. Mutfak (Yay. Haz.). Balıkesir: Zağanos Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları.
- Wikipedia (2024). [https://tr.wikipedia.org/wiki/Balıkesir_\(il\)#:~:text=2023%20y%C4%B1l%C4%B1%20verilerine%20%C3%B6rne%C3%BCfusu,km%C2%B2%20ye%2082%20ki%C5%9Fi%20d%C3%BC%C5%9Fmektedir.](https://tr.wikipedia.org/wiki/Balıkesir_(il)#:~:text=2023%20y%C4%B1l%C4%B1%20verilerine%20%C3%B6rne%C3%BCfusu,km%C2%B2%20ye%2082%20ki%C5%9Fi%20d%C3%BC%C5%9Fmektedir.) Erişim Tarihi: 23.12.2024.

Extended Abstract

Aim and Scope

Located in the northwest of Turkey, Balıkesir has hosted many civilizations in the past and is a rich region with a deep cultural heritage. The city's geographical location and historical processes have provided a wide cultural heritage accumulation. However, the limited number of studies on the documentation and protection of intangible cultural heritage in Balıkesir restricts the accumulation of knowledge in this area. In particular, there is not enough data on how intangible cultural heritage is included in the daily lives of local people, how it is protected and how it is transferred to the future. In a culturally rich region like Balıkesir, the limited number of studies on the documentation and protection of intangible cultural heritage reveals a significant deficiency in this area. In this context, examining the awareness levels of local people regarding intangible cultural heritage is of critical importance in terms of preserving the cultural richness of the region and ensuring its sustainability. This study aims to analyze the awareness levels of local people in Balıkesir regarding intangible cultural heritage and the relationship of this awareness with various demographic factors.

Methods

The universe of this research consists of local communities residing in Balıkesir province. In the data collection phase of the research, convenience sampling method was used. The main reason for choosing this method is that data can be collected quickly and practically within the scope of the research and that the researcher can obtain data from the individuals he can reach most easily. In the calculation of the sample size, 95% confidence level was taken as basis in terms of reliability and validity of the research, and it was also assumed that the universe was heterogeneous. In this context, in line with the recommendations of Coskun et al. (2015: 137), it was predicted that reaching 384 participants

would provide a sufficient sample size for this research. In order to conduct the research in accordance with ethical standards, the necessary permissions were obtained from the Ethics Committee of Balıkesir University, Faculty of Social and Human Sciences. After this approval was obtained, the data collection process was initiated within the scope of the field study. The research data were collected between April 04 and April 12, 2024 using the survey method. The survey was conducted on participants with various demographic characteristics throughout the province of Balıkesir, and a total of 405 valid survey forms were obtained.

The survey form used in the study consists of three main parts. The first part includes six questions about the demographic characteristics of the participants. This part addresses demographic variables such as gender, age, marital status, education level, hometown and life expectancy. The second part presents a list of the elements of Balıkesir province included in the National and Provincial Inventory of Intangible Cultural Heritage, and aims to measure the level of knowledge of the local people about these elements. This section evaluates the extent to which the participants know these elements, the sources they learn from, and how this information is reflected in their awareness levels. The third part of the survey includes the "Cultural Heritage Awareness" scale. This scale was developed to measure the participants' awareness levels about cultural heritage. This scale, developed by Karaca Yılmaz et al. (2017), was adapted to suit the needs of the research and integrated into the study. In this section, the participants' awareness of intangible cultural heritage elements, the level of this awareness and its components were examined.

Data analysis procedures were carried out using the SPSS program. In the data analysis process, frequency analysis was first performed and the distribution of the demographic characteristics of the participants was examined. At the same time, the distribution of the level of knowledge regarding the intangible cultural heritage elements in Balıkesir was also evaluated at this stage. Then, explanatory factor analysis was used. This analysis method was preferred to define the basic factor structures of the scale regarding intangible cultural heritage awareness and to reveal the relationships underlying these structures. Parametric tests were used to examine whether the intangible cultural heritage awareness levels of the local people differed according to demographic characteristics. For this purpose, the differences between demographic groups were analyzed using parametric tests such as the Independent Sample T-test and the One-Way ANOVA test.

Findings

The research findings reveal that the awareness of the local people regarding intangible cultural heritage shows a significant difference according to gender. It was determined that women's awareness levels regarding intangible cultural heritage were higher compared to men. According to the research findings, a significant difference was determined in the awareness of intangible cultural heritage between married and single local people. The awareness level of married individuals regarding intangible cultural heritage was found to be higher compared to single individuals.

Another finding of the research is that there are remarkable differences in the awareness of intangible cultural heritage among the age groups of the local people. It was revealed that middle-aged and older individuals are more sensitive about protecting intangible cultural heritage and transferring it to future generations, and they attach more importance to this process. Another important finding of the research reveals that there is a significant relationship between the local people's life expectancy in Balıkesir and their awareness of intangible cultural heritage. It was determined that individuals who have lived in Balıkesir for a longer time have higher awareness levels regarding intangible cultural heritage compared to those who have lived in this city for a shorter time

Conclusion

Intangible cultural heritage is one of the cornerstones of social identity and cultural diversity. This heritage consists of traditional practices such as rituals, ceremonies, knowledge, handicrafts, music and dance that societies pass down from generation to generation. Intangible cultural heritage plays a critical role not only in the construction of individual identities and community affiliation, but also in achieving social harmony and sustainable development goals. In addition, the protection and sustainability of intangible cultural heritage depends on the development of awareness and sensitivity towards this heritage in different segments of society. The perceptions and contributions of different demographic groups regarding intangible cultural heritage are important variables in the process of protecting this heritage. This study aims to examine the level of awareness of local people in Balıkesir regarding intangible cultural heritage and to reveal the differences between variables such as gender, marital status, hometown, age groups and length of residence in Balıkesir.

The research results reveal that the awareness of local people regarding intangible cultural heritage differs significantly according to gender. It was determined that women have higher awareness levels regarding intangible cultural heritage compared to men. This result suggests that women are more sensitive to cultural heritage and take a more active role in protecting this heritage and transferring it to future generations. The fact that women have a high level of awareness in

this area points to the impact of gender roles on the protection of cultural heritage. However, in order for cultural heritage to be protected sustainably and transferred to future generations, not only women but also men need to be actively involved in this process. In this context, it is important to spread gender equality awareness in the field of cultural heritage protection. Men should be encouraged to participate more in the processes of protecting and transferring intangible cultural heritage. For this purpose, various interventions such as awareness-raising programs, cultural events and protection projects can be implemented to increase men's participation. Including men in these processes will ensure that all segments of society take responsibility for protecting cultural heritage and that this heritage is carried to the future in a sustainable way. Thus, ensuring balance between genders will contribute to the development of a more inclusive and effective approach to the protection of cultural heritage.

According to the research results, a significant difference was determined in the awareness of intangible cultural heritage between married and single local people. The level of awareness of married individuals regarding intangible cultural heritage was found to be higher compared to single individuals. This may suggest that the institution of marriage may increase individuals' sensitivity to cultural heritage or that the marriage process may encourage greater attachment to cultural values. On the other hand, when the hometown factor is examined, it was determined that individuals born and raised in Balıkesir have higher awareness of intangible cultural heritage compared to individuals whose hometown is outside Balıkesir. This result shows that the attachment of local people to the geographical region they live in may directly affect the level of awareness of intangible cultural heritage. Geographical origin is considered to be one of the basic elements that shape individuals' sense of identity and belonging. Therefore, individuals whose hometown is Balıkesir may be expected to develop a deeper attachment to the cultural practices, traditions and values specific to this region. This may increase their awareness of intangible cultural heritage and contribute to their taking a more active role in the protection and maintenance of local cultural heritage.

Another result of the research is that there are significant differences in the awareness of intangible cultural heritage among the age groups of local people. Middle-aged and older individuals are more sensitive about preserving and transferring intangible cultural heritage to future generations, and it has been revealed that they attach more importance to this process. This may indicate that life experience and attachment to cultural values increase with age. In order to increase the interest of young generations in cultural heritage and encourage their participation in conservation efforts, awareness can be raised through educational programs to be organized in schools and community centers. In addition, interactive activities such as traditional games, handicraft workshops and storytelling can be organized to keep young people's interest in intangible cultural heritage alive. Ensuring the active participation of young people in these processes and developing innovative conservation strategies by taking their views into account.